

μοὶ τοῦ σοφοῦ ἠνεώθησαν, τότε ἐνόησεν ὅτι μόνον ἡ χριστιανικὴ ἀνατροπὴ, μόνον τὸ θρησκευτικὸν αἰσθημα δύναται νὰ πληρώσῃ τὸ κενὸν τῆς ψυχῆς μας καὶ νὰ καταπαύσῃ τὴν κοινωνικὴν κακουχίαν, καὶ ἔκτοτε εἰς τὴν χριστιανικὴν ἀνατροπὴν τῶν γυναικῶν ἀφιερώθη, ὅπως διὰ τῆς χριστιανικῆς ἀνατροπῆς τῶν γυναικῶν χριστιανικῶς παιδαγωγηθῆ καὶ ἡ κοινωνία.

Ἄφρονες λοιπὸν καὶ μωροὶ ὅσοι τὴν κοινωνικὴν ἀξίαν τῆς γυναικὸς παραγνωρίζοντες, εἰς ἀηλικιότητα διηνεκῆ καταδικάζουσι τὸ γυναικεῖον φύλον, καὶ εἰς τὰ οἰκογενειακὰ μόνον ἔργα περιορίζοντες τὴν γυναῖκα περιττὴν, καὶ ἐπιβλαβὴ μάλιστα θεωροῦσι πᾶσαν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν αὐτῆς ἀνάπτυξιν. Ἄλλ' ἐπίσης μωροὺς καὶ ἄφρονας, φίλτατοι ἀκροαταί, θέλομεν ὀνομάσει πάντας ἐκείνους, οἵτινες καὶ ἐν τῇ ἐσπερίᾳ Βυρῶπῃ καὶ ἐν τῇ βορείᾳ Ἀμερικῇ ἰδίως τὴν χειραφετήσιν τῆς γυναικὸς ἀνακηρύττοντες, οὐδεμίαν διάκρισιν μεταξὺ τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς κοινωνικῆς ἀποστολῆς τῆς γυναικὸς παραδέχονται, ἀλλὰ καὶ βουλευτὰς καὶ ὑπουργοὺς, καὶ δικηγόρους καὶ ἰατροὺς, καὶ ἀξιωματικοὺς τοῦ στρατοῦ ἐπιθυμοῦσι νὰ ἴδωσι τὰς γυναῖκας.

Οἱ τοιοῦτοι νομίζουν ὅτι τοιοῦτοτρόπως περιποιῶνται καὶ ἀνυψῶνται τὸ ὠραῖον φύλον, καὶ ὅτι ἐπομένως τὴν κοινωνίαν προάγουσιν, ὑπάρχουσι δὲ καὶ κοῦφαί τινες κεφαλαὶ γυναικῶν, αἵτινες πιστεύουσιν αὐτὰ καὶ ἐνασμενίζονται. Καὶ δὲν αἰσθάνονται οἱ ἄθλιοι ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἀντὶ ν' ἀνυψώσωσιν ἐξευτελίζουσι τὸ γυναικεῖον φύλον, καὶ καταβιβάζουσι αὐτὰ ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν κοινωνικὴν περιωπὴν εἰς ἣν ὁ Πλάστης τὸ ἔθεσε. Δὲν αἰσθάνονται ὅτι προκαλοῦντες τὰς γυναῖκας εἰς τὰ αὐτὰ μὲ τοὺς ἀνδρας ἔργα ἀντιστρατεύονται εἰς τοὺς ἀναλλοιώτους νόμους τῆς φύσεως καὶ εἰς τὴν ὑπεράττην βούλησιν τοῦ Ὑψίστου, ὅστις ἐν τῇ ὑπεράττῃ αὐτοῦ σοφίᾳ δι' ἄλλων προσόντων σκοπίμως προικίσας τὰς γυναῖκας καὶ δι' ἄλλων τοὺς ἀνδρας, δι' ἄλλα ἔργα ἐπροσδιόρισε τὰς μὲν καὶ δι' ἄλλα τοὺς δὲ, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἀνθρωπότητος. Δὲν αἰσθάνονται οἱ ἄθλιοι ὅτι διὰ τοῦ τελευταίου καὶ τελειότερου πλάσματός του ὁ Ὑψιστος τὴν τελειοποίησιν ἰδίως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους προσέθετο, καὶ διὰ τοῦτο οὐχὶ μόνον τὰ φυσικὰ ἀλλὰ καὶ τὰ ἠθικὰ τέκνα τῶν γυναικῶν εἶναι οἱ ἀνδρες. Εἰς τὰς γυναῖκας ὁ Θεὸς ἀνέθεσεν οὐχὶ μόνον διὰ τοῦ γάλακτος αὐτῶν τὸ σῶμα τῶν τέκνων των ν' ἀναπτύσωσιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ γλυκυτέρου εἰσέτι γάλακτος τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐσεβείας καὶ τὴν ψυχὴν τῶν τέκνων των νὰ διαπλάττωσιν, ὅπως εἰκόνας ἀληθεῖς τοῦ παναγάθου Θεοῦ ἀναδεικνύωσιν αὐτὰ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἴδου τὸ ὑψηλὸν καὶ θεῖον τῶντι ἔργον τῶν γυναικῶν, ἔργον ἀναντιρρότως ἀνώτερον παντὸς ἄλλου ἔργου ἐπὶ τῆς γῆς. Ἴδου δὲ διατὶ ὁ πάνσοφος Δημιουργὸς διὰ τῶν παιδαγωγικῶν ἰδίως

προσόντων ἐπροίκισε τὰς γυναῖκας, καὶ ἐνῶ εἰς τὸν ἀνδρα ἐχάρισε ῥώμην σωματικὴν καὶ διάνοιαν ἰσχυροτέραν ἴσως, εἰς τὴν γυναῖκα ἰδίως ἐχάρισε καὶ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς τὴν λεπτότητα, τὴν ἐξάισιον εὐαισθησίαν, τὰ εὐεργετικὰ αἰσθητάματα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς συμπαιθείας, τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν αὐταπάρνησιν, τὴν πίστιν καὶ τὴν ἐλπίδα, τὸ παντοδύναμον δάκρυ, καὶ ἐπὶ τέλους τὴν ἀκατανόητον καὶ μαγικὴν ἐκείνην δύναμιν τοῦ νὰ εἰσχωρῆ εἰς τὰ ἔγκατα τῆς διανοίας καὶ εἰς τὰ ἀπόκρυφα τῆς καρδίας· διὰ τῶν θεῶν δὲ τούτων δώρων, ἅτινα τὰ ἔξοχα προτερήματα τῆς παιδαγωγοῦ ἀπαρτίζουν, καὶ τὰ ὁποῖα ἐχαρκτήρισαν τὸν θεῖον Παιδαγωγὸν τῆς ἀνθρωπότητος καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιγείου παρουσίας του, ὁ οὐράνιος Πατὴρ κατέστησε τὴν γυναῖκα ἐν τῇ φαινομένη αὐτῆς ἀδυναμίᾳ παντοδύναμον πρὸς διάπλασιν τῶν ψυχῶν καὶ τελειοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον πλάσας ὁ Θεὸς δὲν ἀφῆκε μόνον ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν γυναῖκα σύντροφον καὶ βοηθὸν αὐτοῦ διηνεκῆ ἔπλασεν, ὅπως ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ θρησκευτικῆς ἐμφανίσεως μέχρι τῆς κλίνης τοῦ θανάτου ἀχώριστος παρ' αὐτῷ διαμένῃ, οὐχὶ ὅπως θέληγῃ μόνον, ἀλλ' ὅπως διὰ τῶν θεληγῆτρων τῆς βελτιοῦ, τελειοποιῆ, εὐδαίμονα αὐτὸν καθιστᾷ.

Ἄς αἰσθανθῆ λοιπὸν τὸ γυναικεῖον φύλον τὴν ὑψηλὴν περιωπὴν, εἰς ἣν ὁ Θεὸς προώρισεν αὐτὸ ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ἄς αἰσθανθῆ τὴν σπουδαίαν ἀποστολὴν του καὶ τὴν μεγίστην εὐθύνην του. Ἄς καλλιεργήσῃ τὰ πολύτιμα δῶρα, δι' ὧν ἐπροικίσθη, ὅπως δι' αὐτῶν ὠφέλιμον ἐν τῇ οἰκογενείᾳ καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ κατασταθῆ. Ἄς ἀσπασθῆ τὴν ὠραίαν καὶ ὑψηλὴν ἐπιστήμην τῆς Παιδαγωγίας, ὅπως ἄξιον πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς του διὰ τε τοῦ λόγου καὶ τοῦ παραδείγματος ἀναδειχθῆ, διότι οὐδεὶς δύναται νὰ μεταδώσῃ ὅ,τι δὲν ἔχει. Ἄς διαφωτίσῃ διὰ καταλλήλου παιδείας τὴν διάνοιάν του, ἃς θερμῶν διὰ τῆς φιλανθρωποῦ θρησκείας τὴν καρδίαν του, ἃς ἀνυψωθῆ ὑπὲρ τῆς ὕλης, καὶ τότε αἰ κατὰ τῶν γυναικῶν, ὡς φιλοκόσμων καὶ ἐπιπολαίων καὶ κούφων καὶ φιλαρέσκων, καθημερινὰ αἰτιάζουσι τῶν ἀνδρῶν θέλουσι καταπαύσει. Τότε καὶ νέοι καὶ νεάνιδες, καὶ ἀνδρες καὶ γέροντες τοὺς κινδύνους τῆς ἡλικίας αὐτῶν διαφεύγοντες, ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τῆς πατρίδος θέλουσι δραστηρίως ἐργάζεσθαι, καὶ πάντες τότε θέλομεν ἀγαπήσει καὶ ἐπαινέσει τὸ γυναικεῖον φύλον οὐχὶ μόνον ὡς ὠραῖον, ἀλλὰ καὶ ὡς εὐεργετικὸν ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

Ἐκτὸς τῶν τριῶν ἡλικιῶν, περὶ ὧν σήμερον ὠμιλήσαμεν, ὑπάρχει, φίλτατοι ἀκροαταί, καὶ ἄλλη τετάρτη, ἡ παιδικὴ ἡλικία, τὴν ὁποίαν παρελεῖψαμεν σήμερον, ἂν καὶ πάντες δι' αὐτῆς διήλθομεν, ἂν καὶ πάντες τέκνα πιστὰ καὶ γνήσια τῆς ἡλικίας ταύτης εἴμεθα. Ἐν τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ ἐμπερικλείεται

εἶπεν ὅτι περιέτρεχον τὴν Γαλλίαν, ὥστε δὲν ἐδύνατο νὰ ἤξεύρῃ ποῦ ἤμην τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἀλλ' ὅτι βεβαίως ὀψέ ποτε θὰ ἐπεσπεπτόμην ἐν ἐκ τῶν τέκνων του. Τότε μοι ἔγραψεν ὁ ἴδιος εἰς Δρευζῦ, εἰς Βάρσακ, εἰς Ἐσανάνην καὶ εἰς Σκιν-Κεντίνον. Εἰς Δρευζῦ ὅμως δὲν εὔρον τὴν ἐπιστολὴν του, διότι βεβαίως εἶχον ἀναχωρήσει πρὶν φθάσῃ αὐτή.

— Καὶ ὁ Βαρβερίνος τί σὰς εἶπε περὶ τῆς οἰκογενείας μου; ἠρώτησα.

— Τίποτε, ἢ τοῦλάχιστον ὀλίγα πράγματα. Οἱ γονεῖς σου εἶχον ἀνακαλύψει εἰς τὸ ὑπαστυνομικὸν κατὰστημα τῆς συνοικίας τῶν ἀπομάχων, ὅτι τὸ παιδίον, τὸ ἐγκαταλειφθὲν εἰς τὴν ὁδὸν Βρετέιλ, τὸ παρέλαβε κτίστῃς τις ἐκ Χαβανόν, καλούμενος Βαρβερίνος, καὶ ἐπῆγον καὶ τὸ ἐζήτησαν παρ' αὐτοῦ. Ὅταν δὲ δὲν σ' εὔρον, τῷ ἐζήτησαν νὰ τοὺς βοηθήσῃ εἰς τὰς ἐρεῦνας τῶν.

— Δὲν σὰς εἶπε τὸ ὄνομά των, τὸν τόπον τῆς κατοικίας των;

— Ὅταν τὸν ἠρώτησα περὶ τούτων, μοι εἶπεν ὅτι θὰ μοι τὰ ἐξηγήσῃ ὅλ' αὐτὰ ἄλλοτε. Τότε καὶ ἐγὼ δὲν ἐπέμεινα, ἐνοῶν ὅτι ἐφύλαττε μυστικὸν τὸ ὄνομα τῶν γονέων σου, φοβούμενος μὴ ἐλαττωθῇ ἢ ἀμοιβῇ ἢ προσεδόκα. Ἐπειδὴ ἤμην ὀλίγον πατήρ σου, ἐφάνταζετο, ὁ Βαρβερίνος σου, ὅτι θὰ ἐζήτηρον νὰ πληροφοθῶ. Τὸν εἶπα διὰ τούτου νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ καλὸν, καὶ ἔκτοτε δὲν τὸν εἶδον πλέον. Δὲν εἶχον ὅμως ἰδέαν ὅτι ἀπέθανεν. Ἡξεύρεις λοιπὸν ὅτι ἔχεις γονεῖς. Ἐξ αἰτίας ὅμως τοῦ ρυπαροῦ ἐκείνου ἀνθρώπου δὲν ἤξεύρεις οὔτε τίνες εἶναι οὔτε ποῦ νὰ τοὺς εὔρης.

Τῷ ἐζήτησα τότε τίνες εἶχον ἐλπίδας, καὶ τὰς ἐπεκύρωσε διὰ διαφόρων λόγων.

— Ἀφ' οὗ οἱ γονεῖς σου κατώρθωσαν ν' ἀνακαλύψουν τὸν Βαρβερίνον εἰς Χαβανόν, ἀφ' οὗ ὁ Βαρβερίνος κατώρθωσε ν' ἀνακαλύψῃ τὸν Γαροφόλην καὶ ἐμε τὸν ἴδιον ἐδῶ, θὰ σ' εὔρουν καὶ σὲ βεβαίως εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Καντάλ. Μείνε λοιπὸν ἐκεῖ.

Οἱ λόγοι οὗτοι μοι ἐφάνησαν γλυκεῖς, καὶ μοι ἐπανάφερον πᾶσαν τὴν εὐθυμίαν μου. Τὸν ἐπίλοιπον ἡμῶν καιρὸν ὅλον κατετρέψαμεν ὁμιλοῦντες περὶ τῆς Λίζας, τοῦ Ἀλέξῃ, καὶ τῆς καταχώσεώς μου εἰς τὸ ἀνθρακωρυχεῖον.

— Τί τρουερὸν ἐπάγγελμα! εἶπεν ὅταν ἐτελείωσα τὴν διήγησίν μου. Καὶ αὐτὴν τὴν τύχην ἔχει ὁ Ἀλέξῃς μου! ὦ! πόσον εὐτυχέστερος ἦτον ὅταν ἐκαλλιέργει λευκίτια!

— Θὰ ἐπανέλθῃ πάλιν εἰς αὐτὰ, εἶπον.

— Ὁ Θεὸς νὰ σὲ εἰσακούσῃ, φίλτατόν μου Ρεμίδιον!

Μ' ἔτρωγεν ἡ γλῶσσά μου νὰ τῷ εἰπῶ ὅτι οἱ γονεῖς μου μετ' ὀλίγον θὰ τὸν ἀποσπᾶσιν τῆς φυλακῆς του, ἀλλ' ἐν καιρῷ ἐσκέφθην ὅτι δὲν εἶναι καλὸν νὰ καυχᾶται τις ἐκ προοιμίων περὶ εὐχαριστήσεων ἃς προτίθεται νὰ προξενήσῃ, καὶ

ἠορέσθην μόνον διαβεβαίων αὐτὸν ὅτι μετ' οὐ πολὺ θὰ ἦτον ἐλεύθερος, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῶν παιδίων του.

— Μέχρις ὅτου φθάσῃ ἡ ὥραία ἐκείνη στιγμή, μοι εἶπεν ὁ Ματτίας, ὅταν ἐπεστρέψαμεν εἰς τὴν ὁδὸν, ἡ γνώμη μου εἶναι ὅτι δὲν πρέπει νὰ χάνωμεν τὸν καιρὸν μας, ἀλλὰ νὰ κερδήσωμεν χρήματα.

— Ἄν εἶχομεν δαπανήσει ὀλιγώτερον καιρὸν ἐρχόμενοι ἀπὸ Χαβανόν εἰς Δρευζῦ καὶ ἀπὸ Δρευζῦ εἰς Παρίσια, θὰ εἶχομεν φθάσει ἀκόμη ἐν καιρῷ ἐδῶ ὥστε νὰ ἰδῶμεν τὸν Βαρβερίνον.

— Τοῦτο εἶναι ἀληθές, καὶ προσάπτω ἐγὼ εἰς ἑμαυτὸν ὅτι σ' ἐμπόδισα νὰ ἔλθῃς ταχύτερον, ὥστε δὲν ἔχεις ἀνάγκην σὺ νὰ μοι τὸ προσάπτῃς.

— Δὲν σοὶ προσάπτω τίποτε, ἀγαπητέ μου Ματτία, σοὶ τὸ βεβαίω. Χωρὶς σοῦ δὲν θὰ μ' ἦτον δυνατὸν νὰ φέρω χάρισμα εἰς τὴν Λίζαν, καὶ χωρὶς σοῦ θὰ περιφερόμεθα ἀκόμη εἰς τοὺς δρόμους τῶν Παρισίων, χωρὶς ὀβολοῦ διὰ νὰ τραφῶμεν.

— Λοιπὸν, ἀφ' οὗ εἶχον δίκαιον νὰ θέλω νὰ κερδήσωμεν χρήματα, ἃς κάμωμεν ὡς ἂν εἶχον δίκαιον ἀκόμη καὶ τώρα. Καὶ τί ἄλλο καλότερον ἔχομεν νὰ κάμωμεν πρὸς τὸ παρὸν, παρὰ νὰ παίζωμεν καὶ νὰ τραφῶμεν ὅ,τι ἤξεύρουμεν; Διὰ νὰ περιδιαβάξωμεν ἀργοί, ἃς περιμεινωμεν νὰ ἔχωμεν ἄμαζαν' ὀλιγώτερον κοπιαστικὸν θὰ μᾶς εἶναι. Τὰ Παρίσια μὲν τὰ γνωρίζω, καὶ εἰξεύρω ποῦ εἶναι τὰ καλὰ μέρη.

Καὶ τὸσον τὰ ἐγνωρίζω, τὰ καλὰ μέρη, τὰς δημοσίας πλατείαις, τὰς ἐσωτερικὰς αὐλάς, τὰ καφενεῖα, ὥστε τὸ ἐσπέρας, πρὶν κοιμηθῶμεν, ἐμετρέησαμεν τὰς εἰσπραξείας ἡμῶν, καὶ εὔρομεν δραχμὰς δεκατέσσαρας.

Καὶ τότε, ἀποκοιμώμενος, ἀνεπόλησα ἓνα λόγον ὃν πολλάκις ἤκουσα τὸν Βιτάλην νὰ λέγῃ, ὅτι ἡ τύχη ἐρχεται εἰς ἐκείνους οἵτινες δὲν τὴν χρειάζονται. Βεβαίως τὸσον λαμπρὰ εἰσπραξίς ἦτον ἡ ἔνδειξις ὅτι οἱ γονεῖς μου ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν θὰ ἐνεφανίζοντο.

Καὶ τὸσον πεπεισμένος ἤμην περὶ τῆς βεβαίότητος τῶν προαισθησέων μου, ὥστε τὴν ἐπαύριον εἶχον ὀρεξίν νὰ μείνω ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Ὁ Ματτίας ὅμως μ' ἐβίβασε νὰ ἐξέλθω, καὶ προσέτι καὶ νὰ παίζω καὶ νὰ τραφῶμαι καὶ ἐκερδήσωμεν ἄλλας ἔνδεκα δραχμὰς τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

— Ἄν δὲν ἐμέλλομεν νὰ πλουτήσωμεν μετ' ὀλίγον διὰ τῶν γονέων σου, μοι ἔλεγεν ὁ Ματτίας γελῶν, θὰ ἐπλουτιζόμεθα ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ μόνον μας, καὶ τοῦτο θὰ ἦτον ὥραιον.

Τρεῖς ἡμέραι παρεῖλον οὕτω χωρὶς οὐδὲν νὰ ἐπέλθῃ καιρὸν, καὶ εἰς τὰς ἐπανεληλυμέναις ἐρωτήσεις μου, πάντοτε τὰς ἰδίας, ἡ γοῖα ξενοδόχος ἀπῆντα σεροτύπως! «Οὐδεὶς ἦλθε νὰ ζητήσῃ τὸν Βαρβερίνον» δὲν ἔλαβον ἐπιστολὴν διὰ σὲ ἢ

Καὶ τῷ ὄντι, μοὶ ἐφάνη φρονιμώτερον νὰ τῆ ἀφῆσω τὴν διεύθυνσίν μου, καὶ τὴν ἐγράψα εἰς τὸ βιβλίον τῆς.

— Εἰς τὸ Λονδῖνον! ἀνέκραξε. Δύω παιδιὰ εἰς τὸ Λονδῖνον! Εἰς τοὺς πέντε δρόμους! εἰς τὴν θάλασσαν!

Πρὶν ὅμως κινήσωμεν διὰ τὴν Βουλόνην, ἔπρεπε νὰ υπάγωμεν ἢ ἀποχαιρετίσωμεν τὸν πατέρα.

Ἄλλ' ὁ ἀποχαιρετισμὸς οὗτος θλιβερὸς δὲν ἦτον. Ὁ πατὴρ ἐχάρη πολὺ μαθὼν ὅτι ἔμελλον ἐν τῷ ὀλίγῳ νὰ εὐρῶ τοὺς γονεῖς μου, καὶ ἡ ἐδικὴ μου χαρὰ ἦτον νὰ τῷ λέγω καὶ νὰ τῷ ἐπαναλαμβάνω ὅτι δὲν θ' ἀργήσω νὰ ἐπανέλθω μετὰ τῶν γονέων μου, διὰ νὰ τῷ ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην των.

— Καλὴν ἀντάμωσιν, παιδιὰ μου, καὶ καλὴν ἐπιτυχίαν. Ἄν δὲν ἐπιστρέψῃς ὅσον ταχέως ἐπιθυμεί, θὰ μοὶ γράψῃς.

— Ὅθ' ἐπιστρέψω.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπροχωρήσαμεν, χωρὶς νὰ σταθῶμεν, μέχρι Μοισσέλης, καὶ ἐκοιμήθημεν εἰς ἀγροικίαν τινα, θέλοντες νὰ οἰκονομήσωμεν τὰ χρήματά μας διὰ τὸν διάπλου. Ὁ Ματτίας εἶχεν εἰπεῖ ὅτι εἶν' εὐθηνός. Ἀλλὰ πόσον ἦτον τὸ εὐθηνὸν τοῦτο;

Ἐν ᾧ ἐπεριπατοῦμεν, ὁ Ματτίας μοὶ ἐδίδασκε λέξεις ἀγγλικὰς, διότι πολὺ μ' ἐστενοχῶρει καὶ μ' ἐμπόδιζε νὰ παραδοθῶ εἰς χαρὰν ἢ ἀμφιβολία ἂν οἱ γονεῖς μου θὰ ἐνόουν τὴν γαλλικὴν ἢ τὴν ἰταλικὴν. Πῶς νὰ συνεννοηθῶμεν, ἂν ὠμίλου μόνον τὴν ἀγγλικὴν; Πόσον στενόχωρον θὰ μᾶς ἦτον! Τί θὰ ἔλεγον εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ εἰς τὰς ἀδελφάς μου, ἐὰν εἶχον; Δὲν θὰ ἔμενον ξένος πρὸς αὐτοὺς ἐν ὅσῳ δὲν θὰ ἐδυνάμην νὰ συνδιαλέγωμαι μετ' αὐτῶν; Ὅσαίς ἐσκεπτόμην περὶ τῆς ἐπιστροφῆς μου εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, ὑπερσυνεχέστατα συνέβαιναν ἀφ' οὗτου ἀφῆκα τὸ Χαθανόν, ποτὲ δὲν εἶχον φαντασθῆ ὅτι τοιοῦτο κώλυμα ἐδύνατο νὰ παραλύσῃ τὰς νέας μου σχέσεις. Ὅθ' μ' ἐχρειάζετο πολὺς καιρὸς ὡς νὰ μάθω τὰ ἀγγλικά, διότι μ' ἐφαίνοντο γλῶσσα δύσκολος.

Ὅκτῶ ἡμέραι μᾶς ἐχρειάσθησαν διὰ τὴν ὁδοπορίαν ἐκ Παρισίων εἰς Βουλόνην, καθ' ὅσον εἰς τὰς μεγαλητέρας πόλεις ἀς ἀπηντῶμεν ἐχρονотριβοῦμεν ὀλίγον. Εἰς Βωβί, εἰς Ἀβεθίλλ, εἰς Μοντρέιλ τὴν Ἐπιθαλάσσιον ἐθάκαμεν παραστάσεις πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ κεφαλαίου ἡμῶν.

Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς Βουλόνην, εἶχομεν ἀκόμη τριάκοντα δύο δραχμάς εἰς τὸ βαλάντιον, πολὺ περισσότερα ἀφ' ὅ,τι ἐχρειαζόμεθα διὰ τὸν διάπλου.

Ὁ Ματτίας δὲν εἶχε ποτὲ ἰδεῖ τὴν θάλασσαν διὰ τοῦτο πρῶτον περίπατον ἐκάμομεν εἰς τὴν προκυμαίαν. Μερικὰ λεπτὰ ἔμεινε τὸ βλέμμα βυθίζων εἰς τὰ θολὰ τοῦ ὀρίζοντος βάθη ἔπειτα, τὴν γλῶσσαν κτυπῶν, ἀπεφάνθη ὅτι εἶναι

θέαμα ἄσχημον, μελαγχολικὸν καὶ ἀκάθαρτον.

Τότε ἤρξισε φιλονεικία μεταξύ ἡμῶν, διότι πολλάκις ἄλλοτε ὠμιλοῦμεν περὶ τῆς θαλάσσης, καὶ τῷ ἔλεγον ἐγὼ ὅτι δὲν ὑπάρχει θέαμα αὐτῆς ὠραιότερον. Τὸ ἴδιον διῆσχυριζόμεν καὶ τώρα.

— Ἴσως ἔχεις δίκαιον, ὅταν ἡ θάλασσα εἶναι κυανῆ, ὡς λέγεις ὅτι τὴν εἶδες εἰς Κέττην, εἶπεν ὁ Ματτίας· ὅταν ὅμως εἶναι καθὼς αὐτῆ, κίτρινη καὶ πράσινη ὑπὸ στακτερὸν οὐρανὸν καὶ βαρέα σκοτεινὰ σύννεφα, τότε εἶναι ἀσχημοτάτη καὶ οὐδεμίαν ὄρεξιν μ' ἐμπνέει νὰ τὴν διαπλεύσω.

Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡμεθα σύμφωνοι ὁ Ματτίας καὶ ἐγὼ, ἢ ἐδέχετο ἐκείνος τὴν γνώμην μου, ἢ ἐγὼ τὴν ἐδικὴν του' ἐπὶ τοῦ θέματος ὅμως τούτου ἐπέμενον ἐγὼ, καὶ διῆσχυριζόμεν μάλιστα ὅτι ἡ πράσινη αὐτῆ θάλασσα, ἔχουσα τὸ βάθος θολὸν καὶ ἀτμῶδες, καὶ τὰ ὀγκώδη σύννεφα, ὠθούμενα καὶ συγχρόμενα ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, ἦτον ὠραιότερα τῆς κυανῆς ἐκείνης ὑπὸ κυανοῦ οὐρανόν.

— Τοῦτο λέγεις, διότι εἶσαι Ἄγγλος, ἀπήντησεν ὁ Ματτίας, καὶ ἀγαπᾷς τὴν ἄσχημον αὐτὴν θάλασσαν, διότι εἶναι ἡ θάλασσα τοῦ τόπου σου.

Τὸ ἀτμώπλου διὰ τὸ Λονδῖνον ἀπέπλεε τὴν ἐπαύριον εἰς τὰς τέσσαρας τὸ πρωί. Εἰς τὰς τρεῖς καὶ ἡμίσειαν εἶχομεν ἐπιβιβασθῆ, καὶ ἐλάβομεν θέσιν ὅπως ἐδυνήθημεν, προφυλαττόμενοι ὑπὸ τινων κιβωτίων κατὰ τοῦ ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ ἀνέμου ὅστις ἔπνεεν ἐκ βορρᾶ.

Εἰς τὸ πῶς θαμβῶν τινων φανῶν εἶδομεν νὰ φορτώνωσι τὸ πλοῖον. Αἱ τροχαλῖαι ἔτριζον, τὰ κιβώτια, καταβιβαζόμενα εἰς τὸν μυχὸν τοῦ πλοίου ἐκρότουν, καὶ οἱ ναῦται ἐξεφώνουν λέξεις τινὰς διὰ φωνῆς τραχείας. Ἀλλὰ πάντα ἄλλον κρότον ἐξενίκα ἢ βοῆ τοῦ ἀτμοῦ ἐκπεμπομένου ἐκ τῆς μηχανῆς κατὰ λευκὰς ἔλικας. Τέλος κώδων ἐκτύπησε, τὰ πρυμνήσια ἔπesson εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ εἶχομεν κινήσει, . . κινήσει διὰ τὴν πατρίδα μου.

Εἶχον πολλάκις εἰπεῖ εἰς τὸν Ματτίαν ὅτι δὲν ὑπῆρχε τι εὐαρεστότερον ναυτικοῦ περιπάτου ὅτι ἐλαφρῶς τις ὀλισθαίνει ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς ἐπιφανείας, χωρὶς νὰ ἔχῃ τὴν συναίσθησιν τῆς ὁδοῦ ἢν διανύει, ὅτι εἶναι πρᾶγμα ἐξαισιον, ἀληθῶς ὄνειρον.

Ὅτε ταῦτα ἔλεγον, εἶχον κατὰ νοῦν τὸν Κύκλον, καὶ τὸν πλοῦν ἡμῶν εἰς τὴν μεσημβρινὴν διώρυγα. Ἡ θάλασσα ὅμως δὲν εἶναι διώρυξ. Μόλις ἐξήλθομεν πέσαν τῆς προκυμαίας, καὶ τὸ πλοῖον ἐφάνη ὡς ἂν ἐβυθίσθη εἰς τὴν θάλασσαν, ἔπειτα ἀνηγέρθη, καὶ πάλιν ἐβυθίσθη βαθύτατα εἰς τὰ κύματα, καὶ οὕτω πεντάκις καὶ ἑξάκις, διὰ μεγάλων κινήματων ὡς μεγίστης αἰώρας. Τότε, ἐπὶ τῶν κινήσεων τούτων, ὁ ἀτμὸς ἐξήρχετο ἐκ τῆς καπνοδόχης δι' ὀξέων συριγγῶν, ἔπειτα διὰ μιᾶς ἐπήρχετο σιωπῆ τις, καὶ ἠκούοντο μόνον οἱ τροχοὶ κτυπῶντες τὰ ὕδατα, πότε πρὸς

κνότερος ἢ ἂν ἡ ὀμίχλη· ἔπειτα δὲ, ἀντὶ δένδρων καὶ κτηνῶν εἰς τὰς πεδιάδας, προκύπτει δάσος ἰστών. Τὰ πλοῖα εἰσὶν ἐντὸς τῶν πεδίων.

Μὴ δυνάμενος πλέον ν' ἀνθέξω, ἐπήδησα ἐκ τῆς σκοπιᾶς μου, καὶ ἔτρεξα πρὸς τὸν Ματτίαν. Εἶχε δὲ ἐξυπνήσει αὐτός, ἡ νυκτίσας εἶχε παρέλθει, καὶ μετ' αὐτῆς καὶ ἡ κακὴ του διάθεσις, ὥστε ἐδέχθη ν' ἀναβῆ μετ' ἐμοῦ εἰς τὰ κιβώτια. Καὶ αὐτὸς δ' ἐξεθαμβώθη καὶ ἔτριβε τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἐκ τῶν πεδιάδων ἐνόησε διώρυγες ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Θάμεσιν, καὶ αὐταὶ πλήρεις πλοίων.

Δυστυχῶς ὁ καπνὸς καὶ ἡ ὀμίχλη ἐπυκνοῦντο ἐπὶ μᾶλλον, καὶ σπανίως μόνον ἐδυνάμεθα νὰ ἰδῶμεν περίξ ἡμῶν· καὶ ὅσα μᾶλλον ἐπροχωροῦμεν, τόσα ὀλιγώτερον ἐδυνάμεθα νὰ βλέπωμεν καθαρῶς.

Τέλος τὸ πλοῖον ἐβράδυνε τὴν πορείαν του, ἡ μηχανὴ ἔκλυσε ἐνεργούσα, τὰ πρυμνήσια ἐξέριφθησαν εἰς τὴν ξηράν. Οὕτως ἐφθάσαμεν εἰς τὸ Λονδίνον, καὶ ἀπέβημεν μεταξὺ ἀνθρώπων οἵτινες μᾶς ἐβλεπον, ἀλλὰ δὲν μᾶς ὠμίλουν.

— Ἴδού, Ματτία μου, ἡ ὥρα νὰ μεταχειρισθῆς τ' ἀγγλικά σου.

Καὶ ὁ Ματτίας, ὅστις πρὸς οὐδὲν ἐδίσταζε, ἐπλησίασε χονδρόν τινα καὶ πυρρότριχον ἄνθρωπον, ἵνα εὐγενέστατα, καὶ τὸν πῖλον εἰς τὰς χεῖρας, τὸν ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ δρόμου πρὸς τὸ Γρεῖν σκοναῖρ (τὴν πρασίνην πλατεῖαν).

Μοὶ φαίνεται ὅτι ὁ Ματτίας πολλὴν ὥραν μένει δίδων ἐξηγήσεις εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, ὅστις πολλάκις τῷ ζητεῖ νὰ τῷ ἐπαναλάβῃ τὰς ἰδίους λέξεις· ἀλλὰ δὲν θέλω ν' ἀμφιβάλλω περὶ τῶν γνώσεων τοῦ φίλου μου.

Τέλος ἐπιστρέψει.

— Εὐκολώτατον, εἶπεν· ἀρκεῖ νὰ παρακολουθήσωμεν τὸν Θάμεσιν. Ἐξκολουθοῦμεν εἰς τὴν προκυμαίαν.

Ἄλλὰ προκυμαία δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ Λονδίνον, δὲν ὑπῆρχε καὶ τότε, καὶ αἱ οἰκίαι προῦχόντων μέχρι τοῦ ποταμοῦ. Ἠναγκάσθημεν ἐπομένως νὰ προχωρῶμεν εἰς τὰς ὁδοὺς, αἵτινες μᾶς ἐφείνοντο παράλληλοι μετ' αὐτοῦ.

Σκοτειναὶ εἰσὶν αἱ ὁδοὶ αὐταὶ καὶ λασπώδεις, πλήρεις ἀμαξῶν, κιβωτίων, ἐμπορευμάτων, δεμάτων παντοῦ εἶδους, καὶ μετὰ δυσκολίας κατορθοῦμεν νὰ διερχόμεθα διὰ τῶν ἀνανεουμένων πάντοτε προσκομμάτων τούτων. Τὸν Κάπην ἔδεσα εἰς σχοινίον, καὶ τὸν ἔγω νὰ μὲ παρακολουθῆ πλησιέστατα. Ἡ ὥρα εἶναι μία μετὰ μεσημβρίαν, καὶ ὅμως τὸ φωτᾶριον εἶναι ἀναμμένον εἰς τὰ ἐργαστήρια, καὶ ἔξω βρέχει καπνίαν.

ὑπὸ ταύτην τὴν ἐποψίν, τὸ Λονδίνον δὲν ἐπροξένησεν εἰς ἡμᾶς τὴν αὐτὴν ἐντύπωσιν ἣν ὁ Θάμεσις.

Οὕτω προχωροῦμεν, καὶ ὁ Ματτίας ἐρωτᾷ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἂν ἀπέχομεν ἀκόμη ἀπὸ τοῦ

Λίγκολνς Ίρρ (ξενῶνος τοῦ Λιγκόλν), καὶ μοὶ λέγει ὅτι πρέπει νὰ διέλθωμεν διὰ μεγάλης πύλης, ἣτις διατέμνει τὴν ὁδὸν ἣν παρακολουθοῦμεν.

Τοῦτο μοὶ φαίνεται παράδοξον, δὲν τολμῶ ὁμῶς νὰ τῷ εἰπῶ τὴν ἰδέαν μου, ὅτι ἀπατάται.

Δὲν ἠπατάτο ὅμως, καὶ ἐφάταμεν τῷ ὄντι εἰς θολωτὴν πύλην ἐγκαρσίως ἐπὶ τῆς ὁδοῦ κειμένην, μετὰ δύο πυλίδων ἐκατέρωθεν. Αὕτη εἶναι ἡ *Τέμπελ βάρ* (ναοῦ ὄρος). Ἐνταῦθα ἠρώτησαμεν αὐτὴν περὶ τῆς ὁδοῦ ἡμῶν καὶ μᾶς εἶπον νὰ στραφῶμεν πρὸς τὰ δεξιά.

Ἐκτοτε δὲν εἴμεθα πλέον εἰς μεγάλην ὁδόν, θορυβώδη καὶ πολυκίνητον, ἀλλ' εἰς μικροὺς δρομίσκους σιωπηλοὺς καὶ πικνοὺς περιπλεγμένους. Μᾶς φαίνεται δὲ ὅτι στρεφόμεθα ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν, χωρὶς διόλου νὰ προχωρῶμεν, ὡς εἰς Λαβύρινθον.

Ἀἴφνης, ἐν ᾧ ἐνομιζόμεν ὅτι ἐχάθημεν, εὐρισκόμεθα ἐμπρὸς μικροῦ νεκροταφείου, οὐ οἱ ἐπιτύμβιοι λίθοι εἰσὶ μέλανες, ὡς ἂν εἶχον βαφὴν διὰ μελάνης. Τοῦτο ἦτον τὸ *Γρεῖν σκοναῖρ*.

Ἐν ᾧ δ' ὁ Ματτίας ἠρώτα μίαν παρεργομένην σκίαν, ἐγὼ ἐστάθην, κρατῶν τὴν καρδίαν μου νὰ μὴ κτυπᾷ· δὲν ἀναπνέω, καὶ τρέμω.

Ἐπειτα δ' ἀκολουθῶ τὸν Ματτίαν, καὶ ἰστάμεθα ἐμπρὸς πλακὸς χαλκῆς, ἐρ' ἣς ἀναγινώσκωμεν: *Greth and Galley*.

Ὁ Ματτίας προῦχώρησε νὰ κωδωνίσῃ, ἀλλὰ τῷ ἐκράτησα τὸν βραχίονα.

— Τί ἔχεις, μοὶ εἶπε. Πῶς εἶσαι χλωμός!

— Μίαν στιγμὴν νὰ λάβω θάρρος.

Ἄλλὰ κτυπᾷ, καὶ εἰστροχόμεθα.

Εἶμαι δὲ τόσον τετραχήμενος, ὥστε πολὺ εὐκρινῶς δὲν διακρίνω τὰ πρό ποδῶν. Μοὶ φαίνεται ὅτι εἴμεθα ἐντὸς γραφείου, καὶ ὅτι δύο ἢ τρεῖς ἄνθρωποι, κύπτοντες εἰς τραπέζας, γράφουσιν εἰς τὸ φῶς πολλῶν σωλήνων φωταερίου, οὐ ἀκούω τὸν συριγγόν.

Εἰς τὸν ἕνα τῶν ἀνθρώπων τούτων ἀπευθύνεται ὁ Ματτίας, διότι ἐννοεῖται ὅτι ἐκεῖνον ἐπεφόρτισα νὰ ὀμιλήσῃ. Εἰς τοὺς λόγους του ἐπανερχονται συνεχῶς αἱ λέξεις *boy, family, Βαρβερίνος*, καὶ ἐνοῶ ὅτι ἐξηγεῖ ὅτι εἶμαι τὸ παιδίον οὗ τὴν ἀνεύρεσιν ἡ οἰκογένειά μου ἀνέθηκεν εἰς τὸν Βαρβερίνον. Τὸ ὄνομα δὲ τοῦ Βαρβερίνου προξενεῖ ἐντύπωσιν. Μᾶς ἀτενίζουσι, καὶ ἐκεῖνος πρὸς ὃν ὁ Ματτίας ὀμιλεῖ ἐγείρεται καὶ μᾶς ἀνοίγει μίαν θύραν.

Εἰσερχόμεθα δὲ εἰς δωμάτιον πλήρες βιβλίων καὶ χαρτίων. Κύριος κάθηται ἐμπρὸς γραφείου, καὶ ἄλλος, φορῶν μακρὸν μανδύαν καὶ φανάκην, καὶ εἰς τὰς χεῖρας κρατῶν πολλὰ σακκία κυανᾶ, συνδιαλέγεται μετ' αὐτοῦ.

Βραχέως ὁ προηγούμενος ἡμῶν ἐξηγεῖ τίνες εἴμεθα, καὶ τότε οἱ δύο κύριοι μᾶς ἐξετάζουσι διὰ τῶν βλεμμάτων ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν.